

התוכנית של צבי אקשטיין לעידוד הצמיחה: להתמקד בתעסוקה בעשירונים התחתונים

מכון אהרן למדיניות כלכלית, בראשות אקשטיין, לשעבר המשנה לנגיד, מציע למדינה להתמקד בשנים הקרובות בעובדים שלא בחרו בלימודים אקדמיים, להעצים את התעשייה המסורתית, להרחיב את מס ההכנסה השלילי ולהפסיק להנפיק אישורים לעוכדי בניין וחקלאות • בתחום הדיור מוצע להעביר קרקעות לא מתוכננות לרשויות מקומיות, לתאם בין תוכניות המתאר ולעודד רשויות להרחיב שטחי מגורים במקום מסחר ותעשייה

תב בתוכנית. "ברוך זו תגדל האפי קטיבות של הורדת המחירים". על פי אנשי מכון אהרן, ההגדלה המתמשכת למרכז בארץ גרמה להידלדלות הפריפריה, ונוצרה תלות בין מחירי הדיור בתל אביב למחירי הדיור בפריפריה. לפי כך, הגרלת היצע הדיור במרכז אמורה להביא לירידת מחירים גם בפריפריה.

התוכנית מאבחת בעיות גם במבנה הוצאות והכנסות של הרשויות המקומיות, שצריכות כיום להשתמש בארנונה שהן מקבלות מעסקים כדי לממן שירותים למי שקי בית – ולכן מעדיפות חוספת שטחי תעסוקה על פני שטחי מגורים. לשם כך מוצע להעניק תקי ציב ממשלתי לרשויות המקומיות, שיעודד אותן להוסיף שטחי דיור מבלי לפגוע בשירותים לתושבים או להיקלע לגירעונות.

נקודה נוספת נוגעת לרשות מקרקעי ישראל. לדעת מחברי המסמך, אין הצדקה כלכלית שהרשות מקרקעי ישראל תחזיק בבעלות הכלכלית והיומית לפיתוח עירוני תופקר בירי הרשות, ולכן היא צריכה להעביר קרקעות לא מתוכננות לרשויות מקומיות וליוזמים שיתחוו אותן. מהצד השני, יוצמד לקרקעות האלה מס רכוש, שירדכן את פיתוח המהיר.

עוד מציעה התוכנית לתאם בין כל תוכניות המתאר המקומיות והאזוריות, ולהוסיף קרקעות המיועדות למגורים, תוך שמירה על עקרונות תכנון ועל שטחים ירוקים: לעודד התחייבות עירונית, באמצעות הקמת יחידה מדינית שתתיעל את הביורוקרטיה לתעט את הבנייה למגורים, כדי לקצר את משך הבנייה; ולקדם אורבניזציה של יישובים ערביים, לרבות בנייה רוויה הקמה של מדי קרקעות ותשתיות.

חלק מהנושאים נמצא בטיפול על ידי הצוות שמינה כחלון לסיי פול במשרד הדיור. נושא התכנון הוא מהמטרות המרכזיות של ראש מינהל-תכנון, כינת שוריק, אם כי טיפוליה בנושא מעורר בקורת רבה: גם כחלון מצא שיש בעיות קשות במגוון שיווק הקרקעות של רשות מקרקעי ישראל, אך הוא מטפל בה בצורה שונה מממל"ת הצוות: וצוות לבריכת בעיות הדיור במגזר הערבי הגיש באחרון שנתאמות במידה רבה את עקרונות התוכנית של מכון אהרן.

דרושות 400 אלף דירות

מלאי יחידות הדיור הדרוש לשמירה על רמת המחירים הנוכחית ויחידות הדיור הזמינות למימוש, באלפים

מקור: מיפול התכנון והיכוד (מסן אהרן) ומסן חית גלובל לויט הנדל"ן

לדבריו, "מרבית המדינות המפותחות, בהן שוודיה, אוסטריה, שווייץ ודנמרק, מנהלות מדיניות רפורמט מסודרת גם בשוק העבודה והפריון. בתחומי ההכשרה המקצועית למשל, הן מתקדמות ממדינת ישראל בעשרות שנים".

תיאום בין כלל תוכניות המתאר

בתחום הדיור, כותבי התוכנית מזהירים כי המדיניות שנוקטת שר האוצר, משה כחלון – להגדיל את מיסוי המקרקעין על משקי עים ולשווק קרקעות במחירים מופחתים במסגרת מבצעי מחיר למשתכן – לא תוריד את מחירי הדיור, ואולי תתרם לעליות מחירי. עליות מחירי הדיור, טוענים מחברי התוכנית, נובעת ממגבלות על היצע הקרקעות המיועדות לבנייה זמינה, ולפיכך צעדים בתחום המיסוי ושיווק הקרקעות, שלא יספלו בבעיות שרשויות של התחום, ולא יגדילו את ההיצע, לא ישינו את הדיברים.

צוות מחברי התוכנית איבחו כמה כשלים בשוק הדיור בישראל, ובהם ירידה תלולה של המחירים ככל שמתרחקים מתל אביב. פערי המחירים הם עדות לנגישות הקשה לאזור המרכז ולבעיות נגישות אף בתוך המרכז. "כדי למנוע את גודש המכרזים, המאריך את זמן הנסיעה למרכז, כל רפורמה שטמרתה הגדלת היצע הדיור למגורים סביב המרכז צריכה להיות מלווה בתכנון תשתיות להסעת המונים בחיפך המתאים לגידולו של ההיצע", נכ

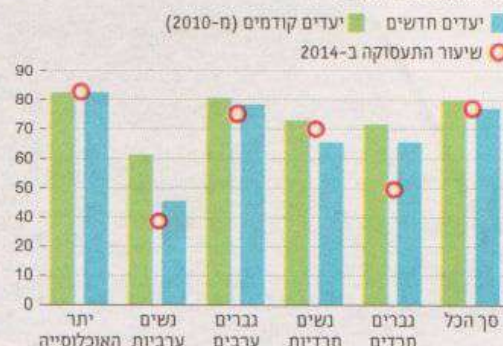
צילום: עומר זקין

פרופ' צבי אקשטיין: "מרבית המדינות המפותחות, בהן שוודיה, אוסטריה, שווייץ ודנמרק, מנהלות מדיניות רפורמט מסודרת גם בשוק העבודה והפריון. בתחומי ההכשרה המקצועית למשל, הן מתקדמות ממדינת ישראל בעשרות שנים"

רושיון בכל ענפי השירותים, שכן העסקתם דוחקת את רגליהם של חלק מהעובדים הישראלים משוק העבודה, וגורמת לירידת שכר". קצבי המדינה המתגבש בימים אלה, ואמר כי "הלחץ התקציבי הקיים לא משאיר לממשלה תקציב משמעותי לביצוע רפורמות. האסטרטגיה שגיבשנו כמכון ממליצה להקצות תקציב מיוחד המיועד לרפורמות, כשהן מרכיבות שבהן יתמקדו בהעלאת הפריון וצמצום העוני".

מבניהם את היעדים לתעסוקה

יעדים ל-2020 לשיעור התעסוקה בגילי 64-25, ב-1.2%, לפי ההמלצות של אקשטיין

מקור: הלמ"ס והיכוד (מסן אהרן) ומסן חית גלובל לויט הנדל"ן

קה והפריון, בעיקר בשני העשירונים התחתונים, כוללים רפורמה המיועדת למי שאינם בחרים בלימודים אקדמיים – 54% ממסיימי התיכון. לפי התוכנית, נדרש לשם כך "מעג" רך של מכללות טכנולוגיות לא אקדמיות, בנימון ממשלתי, ברמה למערך Community-Colleges בארה"ב". במקביל יש לספל בהגמשת ההכשרות מבר גרים, ולתמרץ חברות להשקיע בהון אנושי כתנאי לקבלת הכשרות במסגרת האגף להכשרה מקצועית של משרד הכלכלה. המטה הוא לעודד הכשרה מקצועית לא אקדמאית שתתאם לצרכי השוק, ותשלב פעילות של משרד הכלכלה ומעסיקים.

התוכנית מתחייבת גם למס ההכנסה השלילי ככלי להעלאת ההכנסה. הגולת התקציב למס הכנסה שלילי כ-0.8 מיליארד שקל תביא לחילוצן של כ-30 אלף נפשות מעוני, נכתב – ולכן מוד מלך להרחיבו.

מכיוון שהלא אקדמאים ערבים בעיקר בענפי התעשייה המסורתית, התוכנית ממליצה לפעול להעצמתה – בראש ובראשונה באמצעות השקעה במחקר ופיתוח ועידוד חרדינות, שאמורים להוביל להעלאת רמת השכר. כדי לא לפגוע בתעשייה הזאת, מוצע שלא להתנות את קבלת הטבת המס לתעשייה ביצוא, "משום שהת" ניה כואת מביאה לפערים בהשקעה, לפערים בפריון, וכפועל

של עובדים של עובדים מול אפסריות.

לחץ עשרות אלפי אזרחים מעוני

בנושא התעסוקה, התוכנית מציעה לחתור להעלאת הפריון הממוצע של שני העשירונים בעי ההכנסה הנמוכה כ-10% מעל הפריון הממוצע במשך עד 2020 – מה שיביא לכך שגם השכר של שני העשירונים התחתונים יעלה בשיעור דומה. לרברי אקשטיין, ראש מכון אהרן למדיניות כלכלית ולכלכלה במרכז הבינתחומי הרצ"ל, "האתגר המרכזי במשך כיום הוא העלאת הפריון של התמישות התחתון, במטרה לייצר תעסוקה איכותית לאוכלוסייה בעשירונים הנמוכים. הממשלה צריכה להציב יעד לאומי להעלאת משמעותית את הפריון בחמישון התחתון מעבר לעלייה הממוצעת – ויש לדאוג שהיא יתבטא בעליות שכר".

בשלב ראשון מציעה התוכנית לתקן את יעדי שיעור הפריון שקבעה ב-2010 הוערה למדיניות התעסוקה בישראל בראשות אקשטיין, שהיה או המשנה לנגיד בנק ישראל, ל-2020. כך למשל, נשים חרדיות כבר עברו את היעד, כמו גם האוכלוסייה בגילאי 24-20 (כנראה בשל הכללת חיילים בספירת העובדים). לעומת זאת, שיעור תעסוקת הנשים החידיים והנשים הערביות עדיין נמוכים וראו תרשים". הכלים להעלאת התעסוקה

טלי חרות-סובר ואריק מירובסקי

צמחה נבונה ובת קיימא לאורך שנים הוא יעד אפשרי, אם יישמשו כמה עקרונות שהיו בים בתחומים המאתגרים כיום את המשק – כך קובעת תוכנית למדיניות התקציב לחמש השנים הקרובות שגיבשו פרופ' צבי אקשטיין, לימור דהן ותמיר קוגנט ממרכז אהרן שבמרכז הבינתחומי מי הריצולת התוכנית תוצג היום בבנק שיעור המכון.

התעסוקה והדיור הם שני גורמים מרכזיים בתוכנית – הקרי משמעותיות. בתוכנית אמנם אין רעיונות כוללים שלא נשמעו בעבר, אבל ריכוזם ושרטוט קש" רי הגמלין ביניהם יוצרים תוצאה ברורה של צרכים מול אפשרויות.